

Grote of kleine problemen?

Begeleiding binnen het mbo

**WAAR
LEREN
WERKT**

Grote of kleine problemen?

Begeleiding binnen het mbo

Waar leren werkt

Begeleiding en ondersteuning voor jongeren en (jong)volwassenen op een vertrouwde plek, met bekende gezichten en op een laagdrempelige manier.

Zo helpen professionals op zeven mbo-instellingen in Nederland studenten binnen de normale schoolcontext. Zij leren hen hoe gewoon het is om problemen te hebben, hoe ze ermee omgaan en hoe de omgeving kan helpen. Hiermee wordt de gang naar zware hulp vaak voorkomen.

De verschuiving van ketenzorg buiten school naar een netwerkaanpak binnen het onderwijs is uniek. De professional binnen het mbo draagt op deze manier bij aan ontkokering, normaliseren en demedicaliseren/ontzorgen.

Wat houdt de werkwijze in?

Professionals binnen school bieden begeleiding en ondersteuning aan studenten die vastlopen. Dat kan bij persoonlijke, emotionele en financiële problemen of bij de schoolloopbaan van studenten. Het varieert van lichte ondersteuning tot intensieve begeleiding. De begeleiding vindt plaats op school, een dagelijkse omgeving voor jongeren en jongvolwassenen – en juist dat verkleint de stap naar hulp.

De student zelf, de docent of (studieloopbaan)begeleider/mentor/coach kan vragen om begeleiding binnen school. Het onderwijs is dus geen vindplaats waar studenten naar hulp buiten het onderwijs worden verwezen, maar een plek waar je samenwerkt aan een gezonde en kansrijke toekomst.

Hoe werkt het?

De professionals zijn aanwezig binnen school. Zij lopen rond op de leslocatie, zijn via telefoon, mail of chat bereikbaar, komen soms de klas in en bevinden zich op een zichtbare plek binnen de onderwijsinstelling. Met zo'n team hulpverleners haalt de onderwijsinstelling dus ondersteuning van buiten naar binnen.

De achtergrond van de professionals in school verschilt. Zo zijn er hulpverleners vanuit de GGZ, GGD, verslavingszorg, jeugdhulpverlening, jongerenwerk of maatschappelijke opvang. Of hulpverleners zijn afkomstig uit organisaties met specifieke kennis over bijvoorbeeld mensen met een lichte verstandelijke beperking of expertise over misbruik en mishandeling – net wat nodig is of past bij de studentenpopulatie.

De professional is als generalist overall en voor elke student inzetbaar. Tegelijkertijd brengt hij de eigen expertise mee de school in. Zo deelt de professional kennis en ervaring met docenten door deel te nemen aan studentbesprekingen, adviseert over omgaan met problematiek en organiseert groepstrainingen over bijvoorbeeld preventie van suicide of polarisatie. Ook kan de professional specifieke trainingen voor groepen studenten organiseren of advies geven bij peer-to-peerondersteuning.

Waarom in school?

- De opleiding is de leefwereld van studenten: Ze brengen er veel tijd door. Voor hen is het een vertrouwde plek, met bekende gezichten. Dat maakt de stap om hulp te vragen binnen school vele malen kleiner dan om via officiële kanalen hulp te zoeken.
- Ondersteuning op school biedt de kans om begeleiding direct in te zetten, zonder diagnoses, indicaties of wachttijden. Met de student kun je meteen onderzoeken: Waar loopt hij of zij tegenaan en hoe kan hij toch met succes de opleiding afronden?
- Hulp binnen school verkleint de kloof naar de inzet van hulp- en steunbronnen uit de directe omgeving, zoals klasgenoten, docenten of ouders.
- Begeleiding is op maat en haakt in op waar jongeren en (jong)volwassenen zelf hulp bij willen – dus zijn ze gemotiveerd om hobbels te nemen die hen nu belemmeren.

- Hulp om problemen op te lossen binnen de normale omgeving stimuleert studenten om zelf te leren omgaan met tegenslagen. Het bevordert daarmee de veerkracht en eigen regie van de student.
- Ook bij op het eerste oog minder kwetsbare jongeren en jongvolwassenen kan problematiek worden voorkomen. Zij durven sneller om hulp te vragen als die in de gewone omgeving voor handen is. Bovendien verwijzen docenten sneller door naar een professional binnen school als ze problemen signaleren.
- Professionals binnen school weten precies waar ze specialisten buiten school kunnen vinden als toch meer nodig blijkt. Het contact is gemakkelijker gelegd, terwijl tegelijkertijd de stimulans blijft om moeilijkheden snel weer – of gelijktijdig – op school aan te pakken.

Visie

De insteek is om jongeren en (jong)volwassenen te empoweren en hun talenten en competenties te versterken. Iedereen krijgt in zijn leven te maken met tegenslagen, heeft tekortkomingen of loopt tegen zichzelf of tegen lastige situaties aan.

Studenten leren hoe normaal het is dat het even niet goed met ze gaat en hoe gewoon het is om dan om hulp te vragen. En ze ontdekken dat ze met (een beetje) begeleiding en ondersteuning hun leven en studie prima zelf weer op de rit krijgen. Studenten maken hun eigen keuzes en nemen zelf regie over hun leven.

Zo draagt de werkwijze bij aan hun probleemoplossend vermogen, zelfredzaamheid en acceptatie van moeilijkheden in het leven – vaardigheden waar jonge mensen de rest van hun leven profijt van hebben.

Wat levert het op?

- Eerder problematiek signaleren
- Direct inzetbare begeleiding
- Problemen 'normaliseren'
- Meer saamhorigheidsgevoel binnen school
- Studenten durven eerder om hulp te vragen
- Ondersteuning uit de directe omgeving
- Bevorderen van zelfredzaamheid
- Studenten zitten beter in hun vel
- Minder schoolverzuim en schooluitval
- Minder inzet van externe, specialistische hulp
- Voorkomen van 'zware' hulp
- Vaker een succesvolle schoolcarrière

Wat levert het op voor beleid en bestuur?

- Een geïntegreerde aanpak tussen de verschillende domeinen als jeugdhulp, volwassen-ggz en ondersteuning vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en Participatiewet. Een dergelijke integrale manier van werken is niet vanzelfsprekend, vanwege de kloof in wet- en regelgeving die ontstaat als jongeren volwassen worden – bij uitstek een fase waarmee studenten tijdens een mbo-opleiding te maken krijgen. De professional in school helpt deze kloof te overbruggen.
- De samenwerking met WMO, (jeugd)hulp en -zorg, (jeugd)gezondheidszorg, het onderwijs en het regionaal meld- en coördinatiepunt (RMC), levert ontkoking en daarmee optimale dienstverlening op. Studenten krijgen niet langer met verschillende loketten, indicaties en wachttijden te maken. Ook praktische dienstverlening is mogelijk, zoals hulp bij het financieren van een laptop of zoeken naar een woonplek – belangrijke voorwaarden om succesvol te kunnen studeren.
- Voortijdige schooluitval en langdurig schoolverzuim voorkomen werkt ook op lange termijn kostenbesparend voor de maatschappij. Bekend is dat schooluitval verband houdt met criminaliteit, werkloosheid, psychische en gezondheidsproblemen, opvoedproblematiek en problematische leefomstandigheden als armoede en slechtere arbeidsomstandigheden. Deze problemen hebben maatschappelijke en economische gevolgen voor de samenleving.

Samen werken, samen leven

Door de verbinding tussen onderwijs en hulp ontstaan innovatieve oplossingen, waardoor er meer mogelijkheden ontstaan, zónder te hoeven doorverwijzen. Met alleen externe hulp buiten school is er geen prikkel om andere kansen van samenwerking te verkennen.

Docenten, mentoren en begeleiders werken nauw met de professional samen en passen bijvoorbeeld het lesprogramma van een student (tijdelijk) aan of zoeken creatieve oplossingen binnen het onderwijs om schooluitval en -verzuim te voorkomen. Ook met de thuissituatie wordt gekeken wat een student nodig heeft om verder te kunnen. Alleen als het noodzakelijk is, wordt – al dan niet op indicatie – doorverwezen naar externe hulp of ondersteuning.

Van probleem naar oplossing

Het gedachtengoed achter de werkwijze blijft ver weg van het idee: 'Jij als student hebt een probleem en dat probleem is van jou'. Het gaat juist om laagdrempelige ondersteuning binnen de gewone context van het onderwijs. Centraal staat hoe de onderwijsinstelling in samenwerking met de student, docenten en thuis zoekt naar oplossingen, zodat een succesvolle studieloopbaan binnen bereik blijft.

Alles anders?

Aanpassingen van de begeleidings- en ondersteuningsstructuur in de onderwijsinstelling zijn niet nodig. Ook nieuw personeel aannemen hoeft niet. Passend bij de zorgstructuur van het onderwijs en de behoeften van de studentenpopulatie kan de begeleiding aansluiten bij de beschikbare hulp en begeleiding in school.

Aansluiten op wetgeving en beleid

Mbo-studenten bevinden zich meestal in de overgangsfase van minderjarig zijn naar volwassen worden. Binnen de wet- en regelgeving is er echter een knip tussen achttien-min en achttien-plus. Mbo-studenten krijgen dus tijdens hun studie te maken met andere wetten en regels, zoals de WMO en Participatiewet of de overgang naar volwassenen-GGZ.

De ondersteuningsvorm met een professional in school probeert de hiaten te overbruggen die kunnen ontstaan door de verkokerde wet- en regelgeving. Bovendien verstevigt de werkwijze de verbinding tussen onderwijs en zorg in een doorgaande lijn.

De werkwijze sluit nauw aan bij de Wet op het Passend Onderwijs (2014) waarbij alle jeugdigen een plek krijgen op een school die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden.

Ook geeft deze manier van werken vorm aan de wettelijke verantwoordelijkheid van gemeenten om zorg te dragen voor alle hulp en zorg voor jeugd, zoals beschreven in de Jeugdwet (2015). Hieraan gerelateerd is de WMO, die de gemeente verplicht om ook bij de overgang naar volwassenheid zorg en ondersteuning mogelijk te maken. Bij veel mbo-studenten is dit van toepassing.

De professional in school kan helpen voorkomen dat studenten later gebruik moeten maken van specialistische jeugdhulp of volwassen-ggz of bijvoorbeeld terechtkomen in regelingen binnen de Participatiewet of WMO.

Financiering

Omdat de gang naar specialistische (jeugd)hulp zoveel mogelijk wordt voorkomen, financiert de gemeente op dit moment meestal de kosten voor de professional in school. Op een aantal plekken stelt de onderwijsinstelling of zelfs een zorgverzekeraar een deel van de financiële middelen beschikbaar. Bij een aantal partijen is de professional in dienst van een externe hulpinstantie.

Een meer structurele financiering garandeert een duurzaam aanbod van de ondersteuning. Mbo's hebben een regionale functie en de primaire verantwoordelijkheid voor (jeugd)hulp ligt bij gemeenten: omdat het maatschappelijk rendement van de professional in school groot is, zou een structurele, lokale en regionale financiering vanzelfsprekend moeten zijn.

Colofon:

© 2021

Deze publicatie wordt u aangeboden namens vier partijen die elkaar hebben gevonden in de werkwijze van de professional in school, te weten:

- School als Werkplaats (Friesland College, Leeuwarden), contact: Liesbeth Buijs, l.buijs@fcroc.nl
- Klas als Werkplaats (Albeda, Rotterdam), contact Albeda: Eus Hehanussa, e.hehanussa@albeda.nl
- School als Wijk (4 Mbo's in de provincie Groningen), contact: Hans Everhardt, h.everhardt@noorderpoort.nl
- Het Deltion Jongeren Team (Deltion College, Zwolle), contact: Corina Eenennaam, eenennaam@deltion.nl

Tekst: Merel van Dorp

